

12. 5. 2008

ID: 54464

Zrušení smlouvy o postoupení pohledávky

Důsledkem zrušení smlouvy je vznik povinnosti každého z účastníků vrátit druhému vše, co podle ní dostal a není-li to možné, poskytnout peněžitou náhradu. V případě zrušení smlouvy o postoupení pohledávky tak přichází v úvahu jen „vydání“ pohledávky postupníkem postupiteli anebo, není-li to možné, protože pohledávka již zanikla, poskytnutí peněžité náhrady.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. Cdo 3357/2007, ze dne 31.1.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Ing. J. D., zastoupené advokátem, proti žalovanému Mgr. L. R., advokátu, jako správci konkursní podstaty úpadkyně U. b. a. s. „v likvidaci“, o určení pravosti a výše pohledávky, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 32 Cm 428/2004, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 21. února 2007, sp. zn. 3 Cmo 77/2006-43, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek ze dne 1. prosince 2005, sp. zn. 32 Cm 428/2004-23, jímž Krajský soud v Ostravě zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala určení, že má za úpadkyní pohledávku ve výši 583.283,26 Kč „z titulu smlouvy o vedení vkladového účtu U - konto (dále jen „smlouva o vedení vkladového účtu“).

Odvolací soud posuzování důvodnosti žaloby vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, podle kterých:

žalobkyně (jako postupitel) a E. C. a. s. (jako postupník) [dále jen „společnost“] uzavřely 9. května 2003 smlouvu o postoupení pohledávky ve výši 490.000,- Kč s příslušenstvím, vzniklé žalobkyni vůči U. b., a. s. „v likvidaci“ (dále jen „banka“, popř. „úpadkyně“) na základě smlouvy o vedení vkladového účtu;

společnost dne 15. května 2003 započítala postoupenou pohledávku proti vzájemné pohledávce banky ze smlouvy o úvěru č. 330/TÚ/82/01;

dopisem ze dne 1. října 2004, doručeným společnosti 6. října 2004, žalobkyně odstoupila od smlouvy o postoupení pohledávky, a to pro porušení povinnosti společnosti zaplatit sjednanou úplatu za postoupení pohledávky;

usnesením ze dne 29. května 2003, sp. zn. 33 K 10/2003, prohlásil Krajský soud v Ostravě konkurs na majetek banky;

žalobkyně do konkursu vedeného na majetek banky přihlásila pohledávku ze smlouvy o vedení vkladového účtu ve výši 583.283,26 Kč;

žalovaný tuto pohledávku při přezkumném jednání 18. října 2003 ohledně částky 93. 283,26 Kč uznal a v rozsahu částky 490.000,- Kč ji popřel co do důvodu a výše;

žalobkyně podala ve třicetidenní lhůtě od doručení výzvy žalovaného žalobu o určení pravosti a výše popřené pohledávky.

Odkazuje na ustanovení § 23 odst. 2 a § 24 odst. 1 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání a na ustanovení § 517, § 524, § 526 odst. 1 a § 580 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, že „pohledávka, která byla předmětem postoupení, zanikla dne 15. května 2003 v důsledku započtení“, přičemž „zánikem pohledávky zanikla i možnost využít práva odstoupit od smlouvy o postoupení pohledávky“. Jestliže tak žalobkyně přesto učinila, „nemohl tento její úkon vyvolat právních účinků“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a spatřujíc zásadní význam napadeného rozhodnutí v řešení otázky, zda lze odstoupit od smlouvy o postoupení pohledávky poté, kdy postoupená pohledávka zanikla započtením, respektive zda odstoupení od smlouvy v takovém případě má právní účinky.

Dovolatelka zdůrazňuje, že „žádné ustanovení občanského zákoníku“ nespojuje se zánikem postoupené pohledávky důsledky formulované soudy obou stupňů co do (ne)možnosti odstoupit od smlouvy (popř. neúčinnosti takového odstoupení). Za stavu, kdy odstoupením byla smlouva o postoupení pohledávka zrušena s účinky ex tunc (§ 48 odst. 2 obč. zák.) a „je na ni třeba hledět jako by nikdy nevznikla“, se - podle názoru dovolatelky - obnovuje její pohledávka za úpadkyní. Přitom právní úkony (v daném případě započtení), učiněné na základě následně zrušené smlouvy o postoupení pohledávky, „se stávají neplatnými (nicotnými)“.

Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.; není však důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 48 obč. zák. od smlouvy může účastník odstoupit, jen jestliže je to v tomto zákoně stanoveno nebo účastníky dohodnuto (odstavec 1). Odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak (odstavec 2).

Podle ustanovení § 517 odst. 1 obč. zák. dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. Jestliže jej nesplní ani v dodatečně přiměřené lhůtě věřitelem mu poskytnuté, má věřitel právo od smlouvy odstoupit; jde-li o plnění dělitelné, může se odstoupení věřitele za těchto podmínek týkat i jen jednotlivých plnění.

Podle ustanovení § 451 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (odstavec 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (odstavec 2).

Podle ustanovení § 457 obč. zák., je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.

Ustanovení § 458 odst. 1 obč. zák. určuje, že musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

Z výše citovaných ustanovení § 517 odst. 1 a § 48 obč. zák. jednoznačně vyplývá právo účastníka odstoupit od smlouvy v případě, že druhá smluvní strana je v prodlení se splněním svého dluhu a nesplní jej ani v dodatečné, věřitelem poskytnuté, přiměřené lhůtě. Možnost odstoupit od smlouvy přitom není podmíněna tím, zda dlužník, který je v prodlení se splněním svého dluhu, může druhé smluvní straně (rozuměj účastníku, který smlouvu ruší) vrátit již poskytnuté plnění, když občanský zákoník takovou podmínku pro odstoupení od smlouvy nestanoví, a naopak ve svém ustanovení § 458 odst. 1 větě druhé s takovou situací výslovně počítá. V této souvislosti Nejvyšší soud dále odkazuje na závěry formulované v rozsudku ze dne 10. července 2000, sp. zn. 22 Cdo 195/99, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník 2001, pod číslem 35, v němž se důsledky odstoupení od smlouvy o postoupení pohledávky, učiněném poté, co postoupená pohledávka (splněním) zanikla, zabýval, přičemž o možnosti takového odstoupení neměl žádné pochybnosti.

Právní posouzení věci soudy nižších stupňů, jde-li o řešení shora uvedené otázky, tak správné není a výhrady dovolatelky v tomto směru shledává Nejvyšší soud opodstatněnými; odlišný právní názor na možnost odstoupení od smlouvy však důvodem, pro který by Nejvyšší soud musel rozhodnutí odvolacího soudu zrušit, není.

Je tomu tak proto, že důsledkem zrušení smlouvy je ve smyslu ustanovení § 451 odst. 2, § 457 a § 458 odst. 1 obč. zák. vznik povinnosti každého z účastníků vrátit druhému vše, co podle ní dostal a není-li to možné, poskytnout peněžitou náhradu. V případě zrušení smlouvy o postoupení pohledávky tak přichází v úvahu jen „vydání“ pohledávky postupníkem postupiteli anebo, není-li to možné, protože pohledávka již zanikla, poskytnutí peněžité náhrady. Skutečnost, že postupitel poté, co postoupená pohledávka zanikla započtením (§ 580 obč. zák.), od smlouvy o postoupení pohledávky pro prodlení postupníka se zaplacením dohodnuté úplaty za postoupenou pohledávku s účinky ex tunc odstoupil, tak nemá za následek „obživnutí“ zaniklé pohledávky (tj. eliminaci důsledku, který občanský zákoník se započtením spojuje), nýbrž vznik nároků určených výše zmíněnými ustanoveními občanského zákoníku, a to proti postupníku a nikoli proti dlužníku (zde proti úpadkyni).

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního závěru odvolacího soudu o zániku pohledávky zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)